

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.II.21.863/2015/8.

A tanács tagjai:

Dr. Makai Katalin a tanács elnöke
Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit előadó bíró
Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna bíró

A felperes:

A felperes képviselője

Dr. Gönczi Géza ügyvéd

Az alperesek:

I. rendű
II. rendű
III. rendű
IV. rendű

Az alperesek képviselője:

Újvári és Báji-Patay Ügyvédi Iroda I. rendű alperesért
Újvári és Báji-Patay Ügyvédi Iroda II. rendű alperesért

A per tárgya:

Szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

Felperes

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 7.P.20.613/2013/41.

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 117.Pf.633.918/2015/5.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

A le nem rótt 2.000.000 (kétmillió) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A B., D. útja 37. számú ingatlan (a továbbiakban: perbeli ingatlan) az I-II. rendű alperesek (a továbbiakban: alperesek) szüleinek

azonos arányú közös tulajdonában állt. Házasságuk felbontása után a vagyonszövetség megszüntetése tárgyában 1988. április 11-én kötött megállapodás alapján az alperesek édesapja, a 2012. június 13-án elhunyt T. Gy. L. megváltotta volt házastársa tulajdoni hányadát 1.450.000 forint ellenértéken. Ebből 1.050.000 forintot készpénzben, a további 400.000 forintot az általa felvett OTP kölcsönből egyenlített ki.

- [2] A felperes és a néhai 1987-ben ismerkedtek meg, 1988-1997. évig a felperes lakásában éltek, majd beköltöztek a perbeli ingatlanba és 2011. június 10-én házasságot kötöttek. Az alperesek édesapja az ingatlanban a bérbeadás érdekében több ütemben átalakítási munkákat végzett.
- [3] A felperes a kapcsolat kezdetén alkalmazottként dolgozott, 1994-től leányával folytat közös vállalkozási tevékenységet. Az alperesek édesapja 1989-ig munkaviszonyban állt, majd a perbeli ingatlan bérbeadásából, használt külföldi gépkocsik értékesítéséből és magánkölcsönök nyújtásából szerzett bevételeket, továbbá a felperes is juttatásban részesítette a vállalkozásban végzett gépjármű vezetői tevékenységéért.
- [4] A néhai a felperes és korábbi kapcsolatából született gyermeki részére többször nyújtott kölcsönt, így 1999-ben 2.500.000 forintot, 2002. július 10-én 5.000.000 forintot. Ez utóbbi kölcsönre vonatkozó megállapodás tartalmazza, hogy a kölcsönadó az összeget utolsó kölcsönként nyújtja, annak visszafizetéséig újabb „vásárlás-adósság” nem merülhet fel az adósok részéről. Az okirat rögzítette a felperes megjegyzését, miszerint a kölcsönadó 15 éve élettársa.
- [5] A felperes és az alperesek édesapja 2004. február 25-én 8.000.000 forint devizaalapú bankkölcsönt vettek fel, amelynek visszafizetését az egymás közötti viszonyukban a 2004. március 5-én kötött, közjegyzői okiratba foglalt megállapodással rendezték. Eszerint a felvett kölcsönből 6.800.000 forintot és ennek járulékait a felperes, a további tartozást a néhai fizeti vissza. Az adósok szabályozták a visszafizetés feltételeit az élettársi kapcsolatuk megszűnésének esetére is.
- [6] Az alperesek édesapja 2009. február 8-án 120.000 forint kölcsönt nyújtott a felperesnek úgy, hogy a kölcsönről készült elismervény szerint a kölcsönadó A. T. volt.
- [7] 2011. augusztus 23-án kötött három ajándékozási szerződéssel az alperesek édesapja a perbeli ingatlant, továbbá a B., R. u. 7. szám alatti és a sz.-i ingatlanokon fennálló tulajdoni hányadát egymás között egyenlő arányban gyermekeinek, az alpereseknek ajándékozta holtig tartó haszonélvezeti jogának alapításával.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [8] A felperes keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy a perbeli ingatlan 1/2 tulajdoni hányadát az 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 27. § (1) bekezdése alapján

megszerezte. Előadása szerint az alperesek édesapjával 1997 decemberétől élettársi kapcsolatban élt, a házastársi közös vagyon megosztásával az alperesek édesanyjának kifizetett ellenértékre 300.000 forint különvagyonot fordított, volt élettársával közösen törlesztették a felvett OTP kölcsönt és az együttélés alatt közös vagyonból fedezték az ingatlanban végzett munkálatok költségét. Az ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonszerzésére tekintettel kérte a perbeli ingatlanra kötött ajándékozási szerződés érvénytelenségének megállapítását, 1/2 arányú tulajdonjoga és az alpereseket együttesen megillető 1/2 tulajdoni hányadra, továbbá az ajándékozási szerződésekkel megszerzett R. utcai és a sz.-i ingatlanokból az alperesek tulajdoni illetőségére a holtig tartó haszonélvezeti joga bejegyzését.

- [9] Másodlagosan az ajándékozási szerződések érvénytelenségének megállapítására és a vagyoni értékű jog bejegyzésre irányuló kereseti kérelmét tévedés jogcímére alapította. Állítása szerint az alperesek tudatos megtévesztő magatartása, a szerződéskötéskor közreműködő ügyvéd téves jogi tájékoztatása, illetve a szerződő felek közös tévedése miatt volt házastársa az ajándékozási szerződések aláírásakor abban a hiszemben volt, hogy a felperest a jogszabály erejénél fogva megilleti az alperesek tulajdoni hányadán a haszonélvezeti jog. Csatolta az okiratszerkesztő ügyvéd által írt e-mail levelet és annak mellékleteként egy alá nem írt megállapodás tervezetet, továbbá az ügyvédi tényvázlatot, amely rögzíti, hogy volt házastársát az eljáró ügyvéd arról is tájékoztatta, hogy a felperes kötelesrészi igényének alapjához az elajándékozott ingatlanokat is hozzá kell számítani. A túlélő házastárs tehát özvegyi jogának felére tarthat igényt.
- [10] A felperes a Ptk. 667. § (1)-(3) bekezdésében foglaltakra hivatkozással is kérte haszonélvezeti jogának megállapítását.
- [11] Az alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Védekezésük szerint édesapjuk és a felperes között gazdasági közösség hiányában a házasságkötésig nem volt élettársi kapcsolat. Édesapjuk saját vagyonából fedezte az édesanyjukat megillető megváltási ellenértéket és az ingatlan átalakításával felmerülő költségeket, az ajándékozási szerződésekkel gyermekei tehermentes tulajdonszerzését kívánta biztosítani.

Az első- és másodfokú ítélet

- [12] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Ítéletének indokolása szerint a volt házastársak a házasságkötés előtt nem éltek az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 685/A. §-a szerinti élettársi kapcsolatban. Az élettársi kapcsolat törvényi fogalmi elemeinek vizsgálata alapján megállapította, hogy a felek közös lakásban laktak, közöttük az együttélésből eredően nyilvánvalóan megvalósult egy bizonyos mértékű együttműködés. Az együttlakás ténye azonban nem elegendő az élettársi vagyonszövetség megállapításához. A kihallgatott tanúknak nem volt ismerete a felek

közös gazdálkodásáról. A felperes állításától eltérően tanúvallomással és okirattal is igazolt, hogy az alperesek édesapja rendszeres önálló jövedelemmel rendelkezett a perbeli ingatlan bérbeadásából, azt 1998 augusztusában az akkori viszonyok között jelentős, havi 100.000 forint bérleti díjért hasznosította. A felperes vállalkozásában ellenszolgáltatásért végzett tevékenységből, a rendszeres kölcsönnyújtásokból, továbbá a hagyaték tárgyát képező készpénz összegéből is következethető, hogy az alperesek édesapjának volt saját bevétele, megélhetését nem a felperes biztosította.

- [13] A felperes a volt házastársa által a vállalkozásban végzett kiegészítő jellegű tevékenységet jövedelem jellegű juttatással ellentételezte, amely a jövedelmek elkülönült kezelését, az önálló gazdálkodást támasztja alá. Az elsőfokú bíróság a volt házastársak gazdálkodásának jellegét illetően döntő jelentőséget tulajdonított a felperes és gyermekei, valamint az alperesek édesapja közötti kölcsönügyleteknek. Okiratokkal igazolt, hogy az alperesek édesapja a saját tulajdonának tekintett perbeli ingatlan megterhelésével felvett hitelt adta kölcsön a felperesnek, aki annak visszafizetését maradéktalanul vállalta. Ebből pedig alappal következethető, hogy a felperes a perbeli ingatlant maga is az alperesek édesapjának kizárólagos tulajdonának tekintette. Megállapítható a volt házastársak olyan mértékű elkülönül gazdálkodása, amelyben az alperesek édesapja által nyújtott kölcsön tételes elszámolását tartották szükségesnek és ezt az eljárást tekintették indokoltnak a kisebb összegű kölcsön nyújtása esetén is. Az pedig közömbös, hogy a volt házastársak laikusként egyes okiratokban egymást élettársakként nevesítették.
- [14] A felperes nem bizonyította, hogy az alperesek édesanyjának kifizetett megváltási ellenértékre 300.000 forint különvagyon fordított, volt házastársával közösen törlesztették a felvett OTP kölcsönt. Nincs adat arra sem, hogy a felperes a beruházásokra felhasználta saját jövedelmét, illetőleg annak egy részét.
- [15] Az elsőfokú bíróság a Ptk. 210. § (1)-(3) bekezdésében, az (5) bekezdésében foglaltakra hivatkozással hangsúlyozta, hogy az okiratszerkesztő ügyvéd által küldött e-mail szövegéből valószínűsíthető, hogy az a volt házastársak közötti elkülönül gazdálkodásból eredő jogviszonyok rendezését célzó megállapodás tervezetre vonatkozik, amelyből az aláírás hiányában a felperes által állított tévedésre következtetni nem lehet. A tényvázlatban foglalt, a kötelesrészszel kapcsolatos ügyvédi kioktatástól eltérően a kötelesrész szabályainak alkalmazása fel sem merülhet, mert a néhai végintézkedést nem tett. Az okiratszerkesztő ügyvéd tanúvallomása azonban egyértelműen igazolja az alperesek édesapjának a szerződéskötés kori tudattartalmát. Az ajándékozási szerződésekkel azt kívánta elérni, hogy gyermekei tehermentesen, házastársa özvegyi joga nélkül szerezzék meg az ingatlanok tulajdonjogát.
- [16] A Ptk. 667. § (1)-(3) bekezdésére alapítva sem állapítható meg a

felperes haszonélvezeti joga, mert a Ptk. 661. §-a értelmében a kötelesrész csak végintézkedés esetén illeti meg az örökhatárolt túlélő házastársát.

- [17] A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Ítélete indokolása szerint az elsőfokú ítéletben kifejtett indokokkal az élettársi vagyonszövetség fennállása, a tulajdonjog megállapítása és a Ptk. 667. § (1) és (3) bekezdésére alapított igény tekintetében egyetértett. Az elsőfokú bíróság jogi következtetését és indokolását a szerződés megtámadása körében pontosította. Hangsúlyozta, hogy a Ptk. 210. § (1) bekezdésében meghatározott ténybeli tévedés nem volt megállapítható, míg a Ptk. 210. § (2) bekezdése szerinti jogi kérdésben való tévedést illetően az okiratszerkesztő ügyvéd a kötelesrészre vonatkozó jogszabályok tartalmáról a feleknek téves tájékoztatást adott, mert a Ptk. 661-672. §-aiban meghatározott szabályok kizárólag végintézkedés esetén érvényesülnek. Az alperesek az ingatlanokat nem öröklés, hanem élők közötti jogügylettel, ajándékozás jogcímén szerezték meg, ezért a felperest a Ptk. 615. § (1) bekezdése alapján sem illeti meg az özvegyi jog.
- [18] A másodfokú bíróság a bírói gyakorlatra hivatkozással nyomatékosan utalt arra, hogy a téves jogi tájékoztatásra alapított megtámadás csak lényeges tévedés esetén vezethet a szerződés érvénytelenségére. Az adott esetben a téves jogi tájékoztatás olyan kérdésre vonatkozott, amely az ajándékozás és az ajándékozási szerződésben részt vevő felek szempontjából nem volt lényeges. Az ajándékozási szerződés célja ugyanis az alperesek ingyenes juttatásban történő részesítése volt, és ebből a szempontból a felperes kötelesrészre való jogosultságának fennállására vonatkozó téves jogi tájékoztatás nem volt lényeges. Végül a másodfokú bíróság megjegyezte, hogy ha az alperesek édesapjának az lett volna a célja, hogy házastársa özvegyi jogát biztosítsa, úgy ez a törvényes öröklés útján megvalósítható lett volna, de erre egyéb jogi eszköz is rendelkezésre állt.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [19] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak részbeni hatályon kívül helyezésével annak megállapítását kérte, hogy néhai házastársával 1987 decemberétől a házasságkötésig élettársak voltak, a D. úti ingatlanra kötött ajándékozási szerződés érvénytelen és az ingatlanon holtig tartó haszonélvezeti jog illeti meg. A felperes arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 3. § (3) és (5) bekezdésében, a 166. § (1) bekezdésében, a 196. § (1) bekezdésében.
- [20] A felülvizsgálati kérelem részletes indokai szerint a Legfelsőbb Bíróság Pfv.II.22.534/1994. számú döntése vélelmet állított fel annak kimondásával, hogy az életközösség megszűnésekor a vagyoni viszonyok méltányos rendezése érdekében a házasság vagyoni jogi

hatásait az életközösség tényleges kezdetének időpontjától kell számítani, ezért a felperes és néhai házastársa kvázi házastársként éltek 1987. évtől. A 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) 4:35. § (1) és (2) bekezdése a vélelmet törvényi szintre emelte. A vélelem megdöntése az alperesekre hárult, az elsőfokú bíróság a bizonyítási kötelezettségről és a bizonyítási teherről téves tájékoztatást adott.

- [21] Jogsabálysértő, hogy az eljáró bíróságok a tanúvallomásokat nem értékelték, és a felperes által is aláírt három kölcsönszerződésből „valószínűségi bizonyítás” útján és az okirati bizonyítás szabályainak megsértésével állapították meg a felperes és néhai házastársa közötti gazdasági kapcsolat hiányát. Az 1999-ben, 2002-ben és 2004-ben kötött kölcsönszerződések az 1987. évi életközösség kezdő időpontját, a házasságkötést követő gazdasági kapcsolat hiányát nem igazolják.
- [22] A felperes 25 évig élt együtt volt férjével, aki egyes okiratokban élettársaként nevesítette. Együttélésükben a Kúria több, a felülvizsgálati kérelmében hivatkozott határozatában foglaltak szerint az élettársi kapcsolat ismérvei teljesültek. Néhai házastársával tíz évig a felperes, majd további 15 éven át volt házastársa ingatlanában éltek, a néhai segített az árubeszerzésben, a felperes gyermekeinek nevelésében, továbbá közösen gondoskodtak volt házastársa két gyermekének tartásáról, közösen nyaraltak és az ünnepeket is együtt töltötték. A tanúvallomások az együvé tartozásukat egyértelműen bizonyították, közös céljuk az anyagi jólét megteremtése, gyermekeik felnevelése volt.
- [23] A csatolt e-mail üzenetek bizonyítják, hogy az alperesek ügyvédi segédlettel azt kívánták elérni, hogy házastársa írja alá a vagyonközösség és az özvegyi jog hiányára vonatkozó, az alperesek ügyvédje által szerkesztett nyilatkozatot. Néhai házastársa részéről az aláírás hiánya éppen a közös gazdálkodás fennállását és azt a szándékot igazolja, hogy a felperes haszonélvezője legyen az ingatlannak. A 2011. augusztus 23-án kelt tényvázlat tartalmából pedig néhai házastársa szerződési szándéka egyértelműen megállapítható, az ügyvédet a felperes haszonélvezetét biztosító szerződés elkészítésére kérte fel. Abban a hiszemben ajándékozott, hogy a törvény kötelesrészként biztosítja a felperes számára a perbeli ingatlan haszonélvezetét.
- [24] Az alperesek nyilatkozata szerint, tisztában voltak azzal, hogy a felperest haszonélvezeti jog nem illeti meg, ezért az ügyvéd ezzel kapcsolatban tudatosan adott volt házastársának téves tájékoztatást, volt házastársa a felperest megillető haszonélvezeti jog tudatában írta alá az ajándékozási szerződéseket. Mindebből logikailag is következtethető, hogy a volt házastársak között 25 éven át a gazdasági közösség is fennállt, hiszen enélkül a néhai nem biztosította volna számára az özvegyi jogot.
- [25] Az eljáró bíróságok jogsabálysértéssel állapították meg, hogy a Ptk. 661-672. §-ban meghatározott, a kötelesrészre vonatkozó szabályok kizárólag a végintézkedés esetén érvényesülnek.

[26] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[27] A felülvizsgálati kérelem megalapozatlan.

[28] A volt házastársak házasságkötését megelőző együttélése

[29] A bírói gyakorlatban következetesen érvényesülő jogtétel, hogy a törvényes házassági vagyoni rendszer az életközösség kezdetétől hatályosul, ha a házastársak a házasságkötés előtt az élettársi kapcsolat polgári jogi feltételei szerint együtt éltek. Az új Ptk. 4:35. § (1) bekezdése ezt a bírói gyakorlatot emelte törvényi szintre. Ilyen esetben vagyoni vonatkozásban a házasságot megelőző életközösség a házassági életközösséggel egységbe olvad, ezért az életközösség megszűnésekor a házasság vagyoni hatásait az életközösség tényleges kezdetének időpontjától kell számítani. Nem alkalmazható azonban ez a jogelv, ha a házasságkötés előtti együttélés nem felel meg a Ptk. 685/A. §-ában meghatározott élettársi kapcsolat törvényi fogalmi elemeinek. Vita esetén a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a jogviszony fennállásának bizonyítása az arra hivatkozó félre hárul, ezért a felperes a felülvizsgálati kérelmében alaptalanul kifogásolta a tájékoztatási kötelezettség megsértését.

A Pp. 206. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok összességében való értékelése és az egyes bizonyítékok bizonyító erejének meghatározása az elsőfokú, illetőleg a másodfokú bíróság feladata, és az egységes a bírói gyakorlat szerint a felülvizsgálati eljárás keretében a bizonyítékok újabb értékelésére, az ún. felülmérlegelésére jogi lehetőség nincs. A Kúria ebben a körben csak azt vizsgálhatja, hogy az eljáró bíróság a mérlegelési tevékenysége során nem jutott-e nyilvánvalóan helytelen vagy kirívóan okszerűtlen következtetésre (BH 1996. 504). Amiatt azonban nem tekinthető nyilvánvalóan okszerűtlennek a felülvizsgálati kérelemmel támadott ítélet, hogy az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna. Csak az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, mégpedig a támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni (BH 2013. 119.).

[30] Az elsőfokú bíróság a felek nyilatkozatainak, a kihallgatott tanúk vallomásának, a csatolt okirati bizonyítékok adatainak egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt elveknek mindenben megfelelő és részletesen indokolt értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a tényállást. Ennek során a bizonyítási kötelezettség és teher szabálya, továbbá az okirati bizonyításra irányadó eljárásjogi szabályok helyes alkalmazásával értékelte a felperes terhére az alperesek által vitatott tényállításai bizonyítatlanságának következményét. Az eljáró bíróságok ezért ez eljárásjogi és az anyagi jogi szabályok megsértése nélkül állapították meg, hogy a volt házastársak házasságkötés előtti együttélésében a Ptk. 685/A.

§-ában foglalt követelmények nem teljesültek. A Kúria e megállapítás ténybeli és jogi okfejtésével maradéktalanul egyetért és hangsúlyozza, hogy az élettársi kapcsolat polgári jogi tartalmi elemeit a köznapi nyelvben használt élettársak elnevezés nem feltétlenül fedi. A köznapi megítélés az együtt lakó, a nemi kapcsolatot is magában foglaló érzelmi kapcsolatban élő két személyt, gazdálkodásuk, vagyonkezelésük jellegétől függetlenül, és annak ismerete nélkül is élettársaknak tekinti. Emiatt nem értékelhető a felperes javára, hogy a volt házastársak egyes okiratokban a házasságkötés előtti kapcsolatukat élettársi jellegűnek tekintették.

- [31] Nem releváns, hogy a párkapcsolat minősítését közokiratban, illetőleg a teljes bizonyító erejű magánokiratban foglalt nyilatkozat tartalmazza. A Pp. 195. § (1) bekezdése, illetve a Pp. 196. § (1) bekezdése értelmében a közokirat bizonyító ereje azt bizonyítja, hogy a nyilatkozó a közokiratban foglalt nyilatkozatot az abban foglalt módon és időben megtette, a teljes bizonyító erejű magánokirat arra szolgál teljes bizonyítékkul, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, elfogadta, illetve magára kötelezőnek ismerte el. A nyilatkozat tartalmi valóságát tehát a felperes által hivatkozott okiratok nem tanúsítják.
- [32] Az élettársak jogi definícióját a Ptk. 685/A. §-a tartalmazza, miszerint az „élettársak...két házasságkötés...nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együttélő személy”. Az élettársi kapcsolat a fenti törvényhelyben írt három ismérv együttes fennállása esetén állapítható meg, a Ptk. 578/G. §-ában foglalt tulajdonszerzési szabályok pedig az együttélés ideje alatt akár együttesen, akár külön-külön megszerzett vagyontárgyak, vagyonszaporulat tekintetében és akkor alkalmazhatók, ha az élettársak legalább hallgatólagosan egyetértének abban, hogy a közös gazdasági tevékenység eredményeként szerzett vagyon közös legyen. A gazdasági közösség, mint fogalmi elem körében az ítélkezési gyakorlat a felek közös célok érdekében való együttműködésének és az általuk szerzett jövedelmek közös célra történő felhasználásának tulajdonít döntő jelentőséget. A gazdasági közösség nélkülözhetetlen feltétele az egymással akarategységben való eljárás és a rendelkezésre álló anyagi eszközöknek a közös gazdasági cél érdekében történő felhasználása.
- [33] Kétségtelen, hogy a volt házastársak között a házasságkötés előtt éveken át fennállt az érzelmi kapcsolat, együtt laktak előbb a felperes lakásában, majd a perbeli ingatlanban, továbbá összetartozásuk a családtagok és a kívül állók előtt nyilvánvaló volt. Az együttlakás, a családi ünnepek közös megtartása, a néhai részvétele a felperes gyermekeinek nevelésében azonban még együttesen értékelve sem keletkeztet közös vagyont a perbeli ingatlanon. A következetes ítélkezési gyakorlat szerint nincs lehetőség a közös szerzés megállapítására, ha a felek közössége abban áll, hogy egymást az élet fenntartásához szükséges körön belül gazdaságilag támogatják, érzelmi alapon kölcsönös szívességi

szolgáltatásokat teljesítenek egymás javára (BH1998.588.).

- [34] Az élettársi kapcsolat további fogalmi elemeire, a közös háztartás fenntartására, annak mikénti vezetésére nincs adat és a perben feltárt bizonyítás anyaga a gazdasági közösség meglétét sem igazolta. A hivatkozott kölcsönszerződésekből az elsőfokú ítélet helyes indokai szerint megalapozottan következtethető, hogy a volt házastársak jövedelmeiket külön kezelték, vagyoni eszközeikkel önállóan rendelkeztek. Szándékuk nem a vagyonok egyesítésére, hanem elkülönült kezelésére irányult, amely kizárja a legalább hallgatólagos egyetértésüket abban, hogy a házasság megkötése előtt szerzett vagyonszaporulat közös vagyon legyen.
- [35] A perbeli ingatlanra kötött ajándékozási szerződés érvénytelensége
- [36] A Ptk. 210. § (1) bekezdése kimondja, hogy aki a szerződés megkötésekor valamely lényeges körülmény tekintetében tévedésben volt, szerződési nyilatkozatát megtámadhatja, ha tévedését a másik fél okozta vagy felismerhette. A (2) bekezdés szerint jogi kérdésben való tévedés címén a szerződési nyilatkozatot akkor lehet megtámadni, ha a tévedés lényeges volt, és munkakörében eljáró jogi szakértő a feleknek együttesen adott a jogszabályok tartalmára nézve nyilvánvalóan téves tájékoztatást. A törvényi szabályozásból következik, hogy a megállapodás érvényességét csak a lényeges körülmény tekintetében fennálló tévedés érinti. Az pedig az adott jogviszony alapján dönthető el, hogy milyen körülmény minősíthető lényegesnek. Ilyennek tekinthető az a körülmény, amely alapvetően befolyásolja a felek szerződéses akaratát és az ezzel kapcsolatos helyes ismeret birtokában a fél nem vagy nem azzal a tartalommal kötötte volna meg az adott megállapodást. Az alperesek nyilatkozatából, az okiratszerkesztő ügyvéd tanúvallomásából egyértelműen megállapítható a szerződő felek szándéka, az ajándékozási szerződéssel elérni kívánt cél, tehát az alperesek tehermentes tulajdonszerzése. Ebből a szempontból pedig nem volt lényeges körülmény az okiratszerkesztő ügyvéd téves jogi tájékoztatása a felperesnek járó és az általa érvényesíthető kötelesrésről. A peradatokból nem vonható le olyan következtetés, hogy az alperesek édesapját a felperest megillető özvegyi jog biztosítása motiválta a szerződés megkötésében, a helyes jogi tájékoztatás esetén nem kötötte volna szerződést. Az ugyanis az alperesek édesapja előtt is ismert volt, hogy a szerződés megkötése nélkül halála esetén hagyatékában a törvényes öröklés rendje érvényesül.
- [37] A Ptk. 607. § (1) bekezdése alapján az örökhagyó törvényes örökösei gyermekei, az alperesek és a Ptk. 615. § (1) bekezdése szerint házastársa, a felperes öröklí mindannak a vagyonnak a haszonélvezetét, amelyet egyébként nem ő örököl (özvegyi jog). Az állagot tehát a leszármazók öröklík, a házastárs pedig annak a vagyonnak a haszonélvezetét öröklík meg, amely az örökhagyó hagyatékához tartozott. Az ajándékozási szerződés érvényessége folytán az örökhagyó halálakor a perbeli ingatlan nem tartozott a felperes volt házastársának hagyatékába, amely az idézett törvényi

rendelkezők alapján kizárja a felperes részéről a haszonélvezet törvényes öröklés jogcímén történő megszerzését.

- [38] A házastársat megillető kötelesrész szabályainak alkalmazása
- [39] A felperes felülvizsgálati kérelmében az örökhagyó rendelkezési jogát korlátozó kötelesrészre vonatkozó anyagi jogi szabályok megsértését is alaptalanul kifogásolta.
- [40] A kötelesrész jogintézménye az örökhagyó legközelebbi hozzátartozóit védi, és részükre az örökhagyó végintézkedése vagy élők között ingyenesen történt vagyonátruházása esetére biztosít részesedést az örökhagyó vagyonából. A Ptk. 661. §-a kimondja, hogy kötelesrész illeti az örökhagyó házastársát, ha az öröklés megnyíltakor az örökhagyó törvényes örököse, vagy végintézkedés hiányában az lenne. Az idézett törvényi rendelkezés első fordulata azt a helyzetet szabályozza, amikor az örökhagyó nem tett végintézkedést - vagyis a hagyatékban a törvényes öröklés érvényesül -, de vagyonát vagy annak túlnyomó részét még életében elajándékozta, és a hagyaték kiüresítésével a kötelesrészre jogosult hozzátartozóját az örökségtől megfosztotta. A törvényhely második fordulatban szabályozott másik eset, amikor az örökhagyó végintézkedésével a kötelesrészre jogosult hozzátartozójára vagyont nem, vagy jelentéktelen mértékben hagyott.
- [41] Az adott esetben az alperesek édesapja végintézkedést nem tett, hagyatékában a törvényes öröklés rendje érvényesül, tehát a felperes a hagyatéki vagyon haszonélvezetét öröklí. Ilyen esetben a házastárs kötelesrésze - az örökrészéhez igazodva - az özvegyi jogból jár és annak mértéke a Ptk. 665. § (2) bekezdésében foglaltak szerint a haszonélvezeti jognak olyan korlátozott része, amely szükségleteit biztosítja, figyelembe véve az általa örökölt vagyontárgyakat, valamint saját vagyonát és munkájának eredményét is. Miután a haszonélvezet csak a hagyatékba tartozó vagyontárgyakon áll fenn, a házastársat a haszonélvezet alakjában megillető kötelesrész alapjául a Ptk. 667. § (3) bekezdése szerint csak a hagyatékban meglevő vagyontárgyak szolgálnak. Az örökhagyó által életében elajándékozott vagyontárgyak ezért - eltérően az állagból járó kötelesrész számításának a Ptk. 666. § (1) bekezdésének szabályától - figyelmen kívül maradnak. Ebből következik, hogy az adományok a haszonélvezetből járó kötelesrész alapjául még akkor sem szolgálhatnak, ha az örökhagyó után hagyatéki vagyon egyáltalán nem maradt.
- [42] Kétségtelen, hogy a fenti a házastárs kötelesrészét megszorító törvényi rendelkezések sajátos helyzetet eredményeznek abban az esetben, ha az örökhagyó a vagyonát, vagy annak túlnyomó részét elajándékozta és a hagyatékban maradt vagyontárgyak nem elegendők az özvegyi jog kötelesrészének biztosítására. A házastárs azonban az erre vonatkozó törvényi szabályozás hiányában kielégítést más módon nem kaphat, mivel a hiányzó vagyon pótlására, vagy pénzbeli megtérítésére és arra sincs lehetőség, hogy a bíróság az elajándékozott vagyonra a házastárs kötelesrészeként haszonélvezeti jogot „alapítson”.

- [43] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott, a jogszabályoknak megfelelő rendelkezéseit a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [44] A Kúria az ítéletét a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívüli eljárásban hozta meg.
- [45] Az eljárási illetékre kiterjedő részleges költségmentességben részesült felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 74. § (3) bekezdése, továbbá a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az Itv. 50. § (1) bekezdése szerint megállapított felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli. Az alpereseknek a felülvizsgálati eljárásban költsége nem merült fel, ezért a Kúria ennek tárgyában a határozathozatalt mellőzte.

Budapest, 2016. május 3.

Dr. Makai Katalin s.k. a tanács elnöke, dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k. előadó bíró, dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő